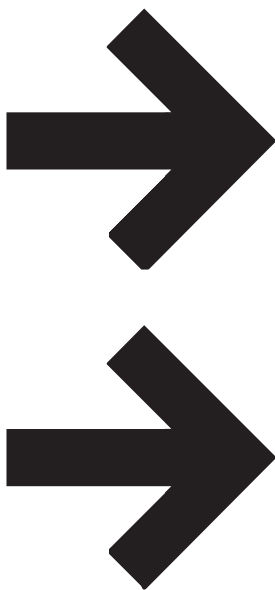

Obra pictòrica de Josep Niebla El mar, mirall anímic

Josep Niebla
Pintor

Quan tenia 12 anys volia ser pintor. Vull dir, socialment pintor, ja que al meu entendre es neix pintor. De manera que si vocacionalment ja ho era, el que jo volia era viure de la pintura. Fer d'aquest art el meu ofici.

Em veig molt jove amb paper i llapis a la mà, deixant volar la meua imaginació i observant atentament tot el que m'envoltava. Recordo papers molt humils i tota una partida de fulls de publicitat referents a una marca de cafè del Brasil, que em van regalar i que jo utilitzava per la banda del darrere. També, la meua àvia paterna, que tenia una botiga de comestibles anomenada Ultramarina, em donava pilons de papers d'estrassa dels que ella feia servir per embolicar. Jo dibuixava sobre aquests papers amb un llapis i amb tinta blava, que recordo que era de la marca Pelikán. També solia agafar algun tros de carbó del foc del dia abans. Les dificultats econòmiques no donaven per a més (érem molts germans i el meu pare era fuster, obrer assalariat). M'ha quedat des d'aleshores un gran plaer pels materials pobres i per l'austeritat del negre sobre el blanc. En fi, la força del contrast.

Més endavant, la meua família em va regalar una caixa de colors Alpino. Puc veure perfectament la capsa de cartró amb els dotze colors hexagonals que em van omplir de felicitat. Aquest present, que coincidí amb la festa de Reis, va ser un certificat d'il·lusió i de fantasia. I segur que va contribuir molt a potenciar els meus somnis. Just en aquest moment, començà la pintura i aquesta passió que encara m'arrossega.

No obstant això, he dibuixat sempre. Quan la pintura se'm complicava en bifurcacions i camins, quan em debatia entre elucubracions, quan em sentia a la cruïlla del dubte, tornava al dibuix. Sempre he tornat al dibuix, com buscant una llum, com una veritat en la qual creure fortament. Per això, potser, he portat tant al paper aquest joc de la llum i de l'ombra. Aquesta llum que necessitem, que intuïm i que se'ns oculta.

Cada etapa de la meua pintura ha tingut paral·lelament tota una sèrie de dibuixos que fan referència a cadascuna de les etapes que vivia. Recordo amb simpatia la quantitat de dibuixos d'animals que vaig fer al mercat i al pati de l'escorxador de Tetuan. Tenia 13 anys i devia ser curios veure un noi d'aquesta edat dibuixant seriosament

cavalls, vaques, xais, cabres... entre el formigueig característic de tot el mercat àrab. D'aquest moment correspon el dibuix a llapis *Mar de la Costa Brava*, que forma part de l'exposició presentada al Museu Marítim de Barcelona –del 21 de setembre al 15 de novembre del 2000– i que, segurament, devia copiar d'una postal o calendari. Aleshores encara no havia fet cap viatge fora del Marroc. Dins la meua col·lecció d'obres primerenques, aquest petit dibuix ha esdevingut una mena de talismà, en virtut del tarannà que ha seguit la meua vida.

Fa uns vint anys vaig triar l'Empordà –l'interior de la Costa Brava– per viure-hi. Un poble, Casavells, en què instal·lar el meu estudi i la meua casa. En definitiva, vaig decidir fer aquesta terra meua i d'aquest el meu poble. Mireu, doncs, si aquest petit dibuix ha estat premonitori. També és el primer exemple del meu interès pel mar. De la meua passió per aquest element de la natura. Temàtica que en algun moment va adquirir representació naturalista i descriptiva, però que altres vegades he utilitzat com a mirall d'estats anímics i de la meua subjectivitat.

Crec que al llarg de la meua trajectòria pictòrica he fet unes dues-centes obres relatives al mar Mediterrani. Tot i que he conegut altres mars i oceans que possiblement deuen haver influït sobre alguns dels meus treballs, en realitat sempre m'estic referint a aquest mar, que em va veure néixer i que m'ha marcat per sempre, enamorat com sóc de tot el que ha significat en el passat, de pont de cultures i d'una determinada qualitat de vida. «Mediterrània»: un títol definitiu, amb l'ànim d'abraçar un treball pictòric, testimoni d'una voluntat d'amor.

La meua vida com a pintor va començar, doncs, a Tetuan, Xauen, Tànger i Ceuta. En aquesta ciutat hi havia

un pintor descendent d'italians que es deia Miguel Bernardini. En el meu record, era un artista amb grans recursos. Dominava perfectament les diferents tècniques pictòriques. Era un home afable, intel·ligent i molt curiós. Va ser el primer pintor que vaig conèixer. Quan vaig anar a veure'l, mitjançant el contacte d'un conegut, tremolava d'emoció: era un home reconegut socialment i que vivia de la seva passió, la pintura. Possiblement aquest primer contacte va determinar la meua decisió de fer el mateix. En la meua circumstància geogràfica i en aquells anys, ningú no podia pensar a viure sense tenir una idea decidida. Vaig decidir dedicar-me a la pintura, i així ha estat.

Bernardini va acceptar-me com a ajudant de taller. De seguida vaig aprendre a tensar les teles i a preparar-les, a moldre el color i a preparar fons. Es guanyava la vida fent retrats. Retrats a la manera clàssica, però no exempts d'una execució molt plàstica a mig camí entre l'impressionisme i l'expressionisme. Era magnífic poder assistir a les seves sessions de treball. I tot i que li professava una gran admiració i un gran respecte, em tenia molta confiança, que motivava una gran quantitat

de confidències i consells. Tot plegat inflava les velles de la meua afecció i entusiasme. Era, a més, molt xerraire i vaig aprendre molta part del que avui sé de la pintura i de la seva història. Quan veig el gran desconeixement dels aspectes bàsics de l'ofici de pintor, en l'actualitat, alabo el destí per haver-me posat al davant d'un mestre.

A la ciutat de Tetuan hi havia una escola d'art. Com que tenia clar que volia dedicar-me a Belles Arts, vaig intentar ingressar-hi. Tenia certes dificultats d'entrada a causa de la meua edat. El mínim per entrar-hi era quinze anys, i jo en tenia tretze, de manera que com que estava obstinat a entrar-hi vaig aconseguir que el director em fes un exa-

men d'ingrés. Amb gran alegria vaig ser acceptat. Entre els meus professors hi havia espanyols, magribins i fins i tot un egipci i un persa. L'alumnat era constituït per marroquins i algun espanyol. En aquella situació, va néixer el meu coneixement dels aspectes socials que marcaven la relació dels nadius i de la nació colonitzadora, que era Espanya. Si bé els meus pares eren nascuts al Marroc i tots els meus germans i jo mateix també, els meus avis havien arribat a aquest país formant part de les expedicions que venien d'Europa i, per tant, eren colons.

Em vaig començar a interessar per la cultura àrab. La seva llengua, els seus costums, la música, l'arquitectura... Sens dubte el contacte amb tants joves del Marroc i musulmans devia contribuir-hi moltíssim. Jo estava sorprès de veure com era de diferent la seva cultura i, per deducció, com era de ric i divers el món. Vaig començar a desenvolupar una curiositat molt accentuada que no m'ha deixat mai més. També vaig començar a prendre consciència social. Era molt esclareidor observar la diferència econòmica dels uns i dels altres. I va néixer en mi la voluntat de fer quelcom per tal de contribuir a una societat més justa. En algun moment suposo que la meva família devia començar a inquietar-se, ja que la meva joventut devia manifestar actituds que avui en diríem contestatàries, amb la vehemència que m'és tan característica.

Mentre continuava els estudis de pintura a l'escola, vaig començar a fer unes obres que volien ser personals. Aquestes pintures les feia normalment a casa dels meus avis, amb els quals vivia. Corresponen a aquest moment pintures de tipus expressionista, amb molta càrrega matèrica i colors molt vius. I l'entendre la pintura com un mitjà d'expressió. I considerar que els colors i les formes constitueixen un llenguatge, vàlid per explicar qualsevol cosa i,

en tot cas, aquelles que resulten de vegades molt difícils d'expressar amb paraules. Aquesta concepció s'ha perllongat també fins avui. A vegades un es queda sorprès de comprovar que moltes concepcions teòriques que componen el teixit creatiu han nascut en edat tan jove i en circumstàncies que hom consideraria alienes a l'elucubració.

Conservo d'aquest època molts dibuixos i pintures. També les primeres pintures, que podríem considerar abstractes, carregades d'influències però que, tanmateix, defineixen molt clarament un estat d'ànim i una exaltació passional de l'ofici.

El cònsol d'Espanya a Tetuan es va interessar molt pel meu treball. Vaig aconseguir que derivés alguns diners del govern per tal que jo pogués comprar materials per pintar. La meva família va quedar estupefacta de veure que fos capaç d'aconseguir ajut. La meva satisfacció va ser molt gran en comprovar el resultat de la meva gosadia. Amb gran quantitat de bastidors, teles i pintures, em vaig llançar decidit a la recerca d'aquella pintura que jo intuïa.

Als quinze anys vaig abandonar el que havia estat el meu país, decidit a estudiar

Belles Arts a Sevilla. Era un altre entorn, una realitat diferent i, en aquell moment, em va semblar que tenia un gran territori per endavant, que començava al sud de la península i que en aquell moment me l'imaginava sense límits.

M'he dedicat a la pintura, i quasi tot el que sóc i el que tinc li ho dec. Al llarg de tots aquests anys he fet una gran quantitat de pintures i he abordat temàtiques molt diverses. Podríem dir que el tema del mar, que va néixer quan era un noi molt jove, ha estat recurrent en la meva trajectòria, però és en la meva estada de dos anys a Madrid quan vaig començar a utilitzar-lo d'aquesta manera tan particular. El mar apareix ocupant tota la superfície de la

*Pintura dels set
mars i dels set cels*
(92 cm x 114 cm).

Onada (50 cm x 70 cm) és una obra petita per les mides habituals de Josep Niebla.

tela. I aquest és representat en general sense que res en distregui la contemplació. Aquest línia de treball va començar al meu estudi de Madrid, en un moment en què em sentia massa allunyat del meu país, del meu mar. El Mediterrani present com a territori en el qual poder-me expressar i sentir-m'hi reflectit. La pintura –el mar com a testimoni i com a experiència. Amb aquesta concepció ha estat realitzada aquesta exposició. I algunes de les pintures de les quals parlo a continuació donen idea del criteri seguit.

L'any 1972 vaig començar a treballar en una sèrie de pintures relacionades amb el cel. Vaig decidir donar-li el nom de *Manipulacions del cel*. Quelcom així com manifestar un impossible. El desig de l'home de disposar del cel i poder-lo utilitzar. Pintava trossos del firmament i a sobre establia unes mides, unes acotacions, com a testimoni del poder de l'home sobre la natura.

Al cap d'un temps vaig començar a entendre que aquest camí em conduïa cap a un cul de sac sense sortida. Les peces començaven a repetir-se i és just en aquest moment que va aparèixer una altra vegada el mar com a element plàstic. La pintura titulada *Set mars i set cels* és la primera que obre un camí una altra vegada a la possibilitat d'expressar-me mitjançant el mar. La temàtica que havia estat durant uns anys oblidada apareixia de nou com a element tangible i molt més proper, per tal de reflectir una vegada més els meus estats d'ànim.

Onada és una obra petita respecte de les meves mides habituals. Fa només 50 per 70 centímetres. És una imatge que s'acosta molt a la representativitat de la pintura naturalista i que en aquest moment constituïa una mena d'exercici sobre els recursos de la pintura realista que havia après a les diferents escoles de Belles Arts. Amb aquesta pintura intentava demostrar-me a mi mateix amb quines eines plàstiques comptava per expressar la lluminositat que el nostre mar ens regala tot sovint. Una pintura en la qual el moviment i la reverberació atmosfè-

rica es fa evident, i que demostra la gran capacitat de suggestió de la pintura. La possibilitat de fer creure a l'espectador que no es troba davant d'una superfície llisa i frontalment corpòria, sinó que assisteix a l'espectacle meravellós de la llum, el moviment, l'enorme potencial dinàmic del mar. El poder de la pintura i l'ofici. Quelcom que una vegada més reclamo com a necessari per a qualsevol persona que vulgui disposar d'un vocabulari pictòric ampli vàlid a la vegada per dir i expressar el que l'autor vulgui.

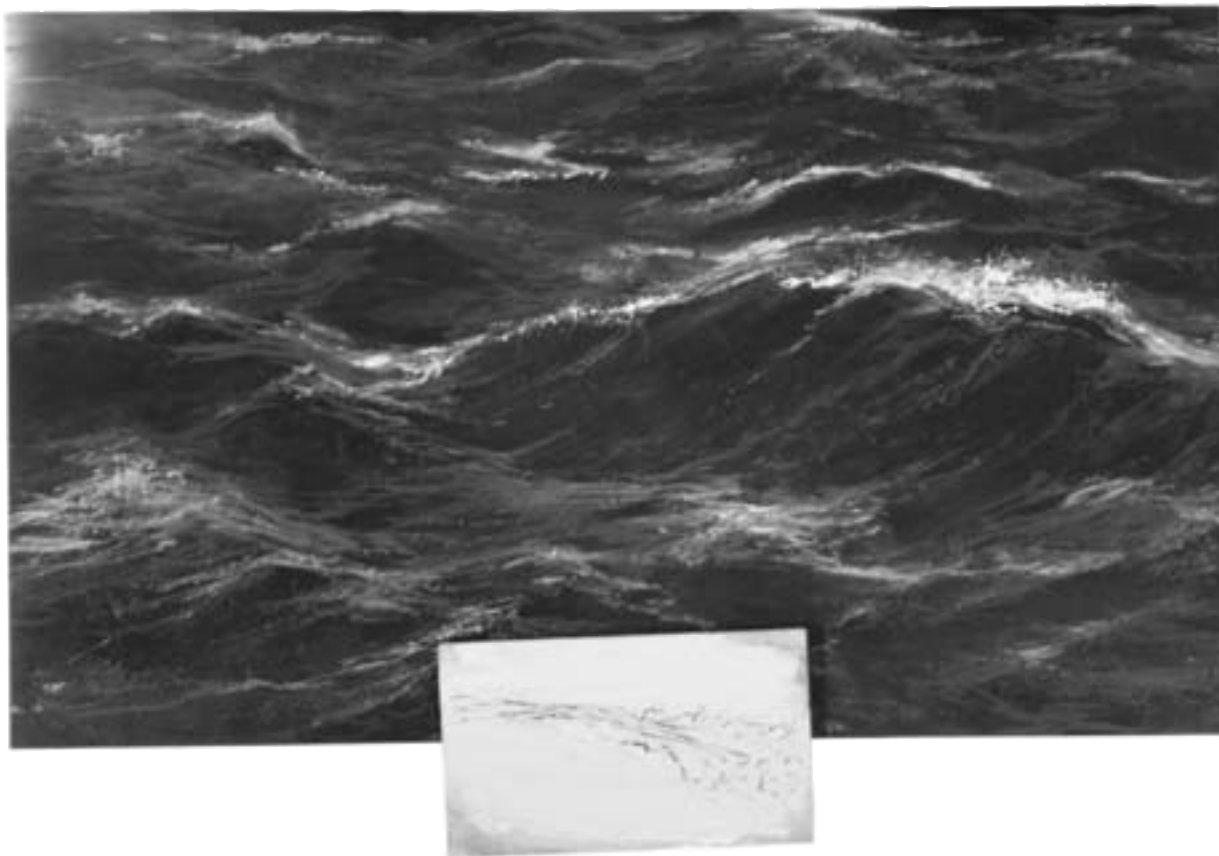
Durant la meua estada de tres anys a Madrid, de l'any 1992 a l'any 1995, vaig tenir la sort de disposar d'un estudi magnífic. Era situat al pis superior d'una estació de trens. Aquesta estació, en la qual es va instal·lar el museu del ferrocarril de la capital d'Espanya, va ser el meu refugi durant aquell temps. Era un espai d'uns 600 metres quadrats, amb llum central, sense finestres laterals, que constituïa una illa de silenci i aïllament al centre mateix de Madrid. Però, en aquell espai vaig començar a acusar la distància que em separava del meu espai creatiu habitual a l'Empordà. Lloc de nostàlgia d'aquella altra realitat que a poc a poc m'havia anat creant: Casavells.

Com que la creativitat afluijava, i influït sens dubte pel desig d'un altre entorn, un dia vaig decidir pintar-me un mar petit, una pintura petita, en la qual el mar n'ocupava la totalitat. Res no distreia aquella realitat que amb la distància es tornava preponderant, absoluta. Va néixer en aquell moment una concepció del tractament de la imatge, del mar, que ha constituït una constant en la meua obra d'aquests últims anys.

El pintor se situa dins l'aigua, que envoltat. Al mateix temps, reconeix l'absoluta impossibilitat d'abraçar aquest element tan majestuós. En pinto un tros, un tros que s'acosta en la percepció de l'espectador a la mida real. Possiblement, i derivat pel mateix tema, aquesta sèrie de treballs m'ha portat a la utilització bastant habitual dels grans formats.

Gran onada (340 cm
x 200 cm).

Amb el temps, i molt engrescat perquè a partir d'aquell moment disposava d'una temàtica enormement atractiva, vaig començar una vegada més a treballar amb passió i vehemència. El resultat és que vaig fer moltes obres en poc temps. A la vista de les meves pintures, el ministeri de Cultura va decidir organitzar una gran exposició en un dels espais més bonics que existeixen: el Palacio de Velázquez, depenent del Museu Reina Sofia i instal·lat al parc del Retiro de Madrid. Entre moltes obres, a causa de l'enorme dimensió de l'espai, vaig poder presentar la pintura que va tancar la meva estada a la capital espanyola, titulada la *Gran onada*.

Tota la sèrie anterior de pintures marítimes van rebre el nom de *El mar en el record*. De resultes de la meva situació personal, vaig començar a veure el meu mar com a testimoni de la meva situació. En aquell moment va néixer una nova etapa que vaig batejar amb el nom *De mares y naufragios*. Així, en castellà, perquè en aquell moment sentia i vivia la realitat en aquest idioma.

La retrobada amb el paisatge marítim de la nostra costa i, sobretot, la possibilitat d'anar a cada moment a visitar el mar com també la constatació, una vegada més, de la incommensurable mesura d'aquest element, va donar peu a uns nous treballs que han rebut el nom de *El mar-la mar*. El mar vist de cop d'una manera més visual, força i dinamisme continu, demostrant el gran potencial de vida que amaga i l'admiració, emoció i respecte que em provoca. Testimoni d'origen de tota vida. *El mar-la mar* com a totalitat. El masculí i el femení units formant la força més important de la terra. L'origen. La intemporalitat més manifesta als meus ulls. Per altra part, metafòricament parlant, el mar com a contenidor de tots els sentiments i capaç de reflectir-los, com a mirall als ulls de l'espectador (mar viu).

La pintura que rep el títol *Última carta d'amor* representa bé, al meu criteri, aquesta simbiosi entre la imatge d'unes aigües profundes i els sentiments, d'una fondària fosca i d'una tremenda soledat, al qual ens remet al moment d'escriure aquesta última carta.

He repetit moltes vegades que entenc que la pintura és una mitjà d'expressió, un llenguatge que hauria de permetre al pintor explicar als altres i a si mateix aquells aspec-

tes o emocions que moltes vegades resulten difícils de comunicar per altres mitjans. Una cosa així com una emoció evident, retinguda per sempre més. L'evidència visual d'allò que ens està negat tantes vegades a la racionalitat. Un sentiment fet forma.

Crec que en un temps en el qual la ciència ocupa el magnífic lloc que li correspon, la pintura, en tant que treball individual, testimoni de l'ésser humà a la terra, té la gran missió d'emocionar. És en aquest terreny on la pintura, un ofici en molts aspectes obsolet, ha de trobar la seva raó d'existir. No és estrany que aspectes del nostre entorn, de la injustícia instal·lada socialment en la nostra societat, afectin l'artista.

Les últimes pintures en les quals treballa fan referència a l'obscuritat de l'arribada a la Península Ibèrica, a Europa, de molts joves buscant una realitat millor, amb unes fràgils barques (pasteres) desafiant el mar. Aquest tema m'afecta, i així espero que ho delatin les meves obres.

